

NORGES HØYESTERETT

Den 7. oktober 2022 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Indreberg, Falch og Høgetveit Berg i

HR-2022-1932-U, (sak nr. 22-130850STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Frode Sulland)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder anke over en dom avsagt uten ankeforhandling i lagmannsretten, jf. straffeprosessloven § 322.
- (2) A ble 7. desember 2021 satt under tiltale for flere straffbare forhold. Det forhold denne ankesaken gjelder, er tiltalens post I:

«I Straffeloven § 282

for ved trusler, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt å ha mishandlet sin nåværende eller tidligere samboer.

Grunnlag:

I perioden fra mai 2020 til oktober 2020 på bopel i X og andre steder utsatte han sin samboer B jevnlig for vold og trusler.

Han slo, sparket, lugget og tok kvelertak på henne. Han truet henne med kniv og sa flere ganger at han skulle drepe henne. Videre omtalte han henne i nedsettende ordelag som 'ludder', 'hore', 'fritte' og 'Ys største fellesløl'.»

- (3) Vestre Innlandet tingrett avsa 6. mai 2022 dom hvor punkt 1, 2 og 7 i domsslutningen lyder:

«1. A, født 00.00.1977, frifinnes for overtredelse av straffeloven § 282.

2. A, født 00.00.1977, dømmes for overtredelse av straffeloven § 272, jf. § 271, straffeloven § 271 (to tilfeller), straffeloven § 263 (to tilfeller), straffeloven § 351 og vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 5, jf. skiltforskriften § 8 skiltnummer 366 «fartsgrensesone» og straffeloven § 168 bokstav b

(tre tilfeller)* sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a og straffeloven § 82 til ubetinget fengsel i 6 måneder.

...

7. A, født 00.00.1977 dømmes til å betale kr. 50 000,- i oppreisningserstatning til B innen to uker etter dommens forkynning.»

- (4) Tingretten kom altså til at A ikke kunne dømmes for alvorlig eller gjentatt mishandling av tidligere samboer, jf. straffeloven § 282, men i stedet for tre enkeltstående kroppskrenkelser, hvorav én grov, og ett tilfelle av trusler. Påtalemyndigheten anket til lagmannsretten.
- (5) Eidsivating lagmannsrett avsa 4. juli 2022 dom med slik domsslutning:
- «Tingrettens dom med hovedforhandling oppheves for domsslutningen punkt 1 og for domsslutningen punkt 2 for så vidt gjelder domfellelsen for overtredelse av straffeloven § 272, jf. § 271, straffeloven § 271 (to tilfeller) og straffeloven § 263 (ett tilfelle).»
- (6) Lagmannsrettens dom ble avsagt uten ankeforhandling i medhold av straffeprosessloven § 322 første ledd nr. 1.
- (7) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling og lovanvendelse. Det er i korte trekk anført at lagmannsretten har misforstått tingrettens dom, eventuelt at lagmannsrettens begrunnelse for å oppheve dommen er mangelfull. Lagmannsrettens lovanvendelse er feil ved at det er lagt til grunn en for lav terskel for å oppheve uten ankeforhandling. Lagmannsrettens dom kan oppheves av Høyesteretts ankeutvalg i medhold av straffeprosessloven § 323 tredje ledd. Hvis ikke bør henvisningsspørsmålet vurderes etter analogi av § 323 første ledd tredje punktum.
- (8) *Påtalemyndigheten* har anført at lagmannsrettens dom er korrekt, og at det åpenbart var anledning til å oppheve tingrettens dom uten ankeforhandling. Anken reiser ikke prinsipielle spørsmål. Lagmannsretten har imidlertid ikke kommentert om det skulle vært fastsatt straff for de øvrige overtredelsene, jf. straffeprosessloven § 348.
- (9) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at en anke over dom til Høyesterett kan avgjøres uten ankeforhandling dersom ankeutvalget enstemmig finner at dommen bør oppheves, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a. Ankeutvalget er kommet til at lagmannsrettens dom må oppheves i medhold av denne bestemmelsen.
- (10) Tingretten fant som det fremgår at det ikke var grunnlag for å domfelle for mishandling, jf. straffeloven § 282, men derimot for enkeltstående voldsovertredelser og trusler. Lagmannsretten mente tingretten hadde anvendt straffeloven § 282 uriktig. Grunnlaget er følgende uttalelse i tingrettens dom:
- «Retten viser til at det ble slutt mellom partene noen dager etter den klart mest alvorlige hendelsen i oktober 2020. Hadde en episode av en slik karakter skjedd tidligere i forholdet, ville saken kanskje sett annerledes ut.»
- (11) Lagmannsretten påpeker at «det ikke [er] avgjørende om en av voldsepisodene har funnet sted i begynnelsen eller mot slutten av tidsperioden angitt i tiltalebeslutningens post I, såfremt

volden fant sted mens tiltalte og fornærmede var samboere og de øvrige straffbarhetsvilkårene er oppfylt».

- (12) Slik ankeutvalget ser det, viser tingrettens domspremisser, lest i sammenheng, at tingretten ikke har anvendt straffeloven § 282 feil:
- (13) Tingretten behandler tiltalen for overtredelse av straffeloven § 282 på side 3 til 7 i dommen. Retten gjennomgår først det faktum tiltalte og fornærmede hadde sammenfallende forklaringer om vedrørende fire konkrete episoder. Deretter redegjør retten for de rettslige utgangspunktene:

«Det sentrale vilkåret i straffeloven § 282 er «mishandler», ettersom det er dette vilkåret som skiller bestemmelsen fra øvrige bestemmelser som gjelder andre, enkeltstående lovbrudd om trusler, tvang, frihetsberøvelse, vold eller lignende. Krenkelsene må med andre ord ha en karakter og et omfang som gjør at det samlet i en periode er tale om mishandling.

Sett i lys av dette tilsier ordlyden «mishandler» at bestemmelsen bare omfatter mer kvalifiserte forhold. Vilkaåret forutsetter med andre ord noe mer enn straffbar vold, straffbar trussel eller annen straffbar handling. Dette underbygges av rettspraksis, hvor Høyesterett flere ganger har understreket at bestemmelsen ikke rammer enhver kritikkverdig atferd, selv om den er gjentakende. Retten viser i denne forbindelse til blant annet HR-2019-1787-A.

[...]

Det er imidlertid ikke noe krav til handlingene og/eller forholdene alene må være alvorlige nok til å karakteriseres som mishandling. Det sentrale er om forholdene

‘samlet sett danner et mønster som resulterer i at den som rammes må leve under et ‘regime’ preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold.’

Som en konsekvens vil også mindre alvorlige krenkelser som isolert sett ikke rammes av noe straffebud kunne være relevante ved helhetsvurderingen dersom de bidrar til å skape en slik frykt og utrygghet, jf. blant annet HR-2018-112-A og Rt-2013-329.»

- (14) Med dette som utgangspunkt vurderer tingretten skyldspørsmålet. Etter å ha redegjort for beviskravet, opplyser retten at den etter en samlet vurdering mener det ikke er tilstrekkelig bevist at tiltalte ved trusler, vold eller andre krenkelser, alvorlig eller gjentatt har mishandlet fornærmede, på en slik måte at hun har vært i et regime av den karakter som rammes av straffeloven § 282. Dette utdypes slik:

«Bakgrunnen for rettens konklusjon er at retten ikke kan se det er ført tilstrekkelig bevis for at tiltalte har skapt et regime som har vært preget av kontinuerlig utrygghet og frykt for vold. Riktignok har tiltalte erkjent å ha vært fysisk mot fornærmede ved flere anledninger, og retten finner det ikke tvilsomt at disse hendelsene både har vært skremmende og ubehagelige for fornærmede.

Retten kan imidlertid ikke se at disse hendelsene og øvrige hendelser som er redegjort for av fornærmede, danner et slikt mønster og regime som omfattes av straffeloven § 282. Påtalemyndigheten har hovedsakelig ført bevis for fire konkrete hendelser, selv om tiltalte og fornærmede også har forklart seg om andre tilfeller med krangling og utroskapsdiskusjoner.

Retten viser til at det ble slutt mellom partene noen dager etter den klart mest alvorlige hendelsen i oktober 2020. Hadde en episode av en slik karakter skjedd tidligere i forholdet, ville saken kanskje sett annerledes ut.»

- (15) Tingretten fortsetter etter dette med å beskrive sammenhengen de konkrete hendelsene inngikk i, stadig opp mot spørsmålet om det som skjedde skapte utrygghet og frykt for vold. Blant annet heter det nederst på side 6 at begge partene opplyste om et svært godt og hyggelig samliv i perioden fra de ble sammen i 2014 og frem til mai 2020. Samlivet opphørte i midten av oktober, altså fem måneder senere.

«Retten mener ikke det er bevist at fornærmede gikk fra å leve i et lykkelig forhold med tiltalte frem til 7. juni 2020, til å befinne seg i et regimelignende forhold med kontinuerlig utrygghet og frykt for vold i løpet av disse fem månedene.»

- (16) Den konkrete drøftelsen fortsetter, og avsluttes med at det strenge beviskravet i strafferetten medfører at det ikke kan domfelles for overtredelse av straffeloven § 282.
- (17) Samlet etterlater tingrettens premisser et klart inntrykk av at tingretten, etter en helhetsvurdering i tråd med det loven gir anvisning på, ikke har funnet at bevisene i saken danner et tilstrekkelig klart bilde av at tiltalte «alvorlig eller gjentatt mishandle[t]» fornærmede.
- (18) Ankeutvalget kan ikke se at den siterte uttalelsen om at konklusjonen kunne ha blitt en annen hvis det mest alvorlige tilfellet av vold hadde funnet sted tidligere, vitner om uriktig lovanvendelse. Etter omstendighetene kan tidspunktet for den enkelte handling være relevant. I etterkant av en alvorlig voldshendelse skal det gjerne mindre til av nye krenkelser før disse kan danne og/eller opprettholde et fryktregime, fordi krenkelser i etterkant av en alvorlig voldshendelse lett vil måtte forstås i lys av den alvorlige volden som allerede har funnet sted. Det kan her vises til Rt-2013-329 avsnitt 14, hvor krenkelser i form av nedsettende tilsnakk som isolert sett ikke ville kvalifisert, ble ansett omfattet av mishandlingen i et tilfelle hvor de psykiske krenkelsene var en oppfølger til et regime preget av vold fra far mot sønn.
- (19) Ankeutvalget finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at lagmannsrettens dom må oppheves, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens dom oppheves.

Ingvald Falch
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)